

RHIFEDD

B7

Deunyddiau
sampl
rhesymu

Profion Rhifedd Cenedlaethol

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Deunyddiau sampl rhesymu: Canllawiau i athrawon

Bydd y profion rhesymu yn cael eu cyflwyno gyntaf mewn ysgolion yn 2014. Felly mae'n bwysig bod athrawon a dysgwyr yn dod yn gyfarwydd â gofynion y fframwaith o ran nodi prosesau a chysylltiadau, cynrychioli a chyfathrebu, ac adolygu.

Mae eitemau sampl wedi cael eu cynhyrchu ar gyfer pob grŵp blwyddyn i ddangos y mathau gwahanol o gwestiynau a fformatau gwahanol ar gyfer atebion. Mae pob grŵp blwyddyn yn cynnwys un eitem ysgogi, a gaiff ei chyflwyno drwy PowerPoint, lle y mae'n ofynnol i'r athro/athrawes ddangos gwybodaeth i'r dysgwyr yn union cyn i'r prawf ddechrau.

Diben y deunydd ysgogi yw galluogi dysgwyr i ymgysylltu â chyd-destunau anghyfarwydd. Darperir sgript i'r athrawon ond gall yr athrawon ddefnyddio'u geiriau eu hunain ar yr amod na roddir help i'r dysgwyr gyda'r rhifedd a gaiff ei asesu.

Mae'r eitemau sampl yn adlewyrchu'r galw a ragwelir. Fodd bynnag, nid papurau cyflawn mohonynt: bydd nifer y marciau yn y profion byw oddeutu 20 ar gyfer pob grŵp blwyddyn, gydag un eitem ysgogi wedi'i dilyn gan rhwng pedwar ac wyth o gwestiynau ychwanegol. Yn 2014 bydd pob prawf rhesymu yn para 30 munud. Mae'r amser ar gyfer cyflwyno'r ysgogiad yn ychwanegol at amser yr asesiad.

• *Sut i ddefnyddio'r eitemau sampl*

Gellir argraffu'r eitemau sampl a'u defnyddio i ymarfer cyn y profion. Yna gellir nodi cryfderau a meysydd i wella arnynt a'u defnyddio fel gweithgareddau dysgu ac addysgu ychwanegol yn y dosbarth, lle y bo'n briodol.

Yn ogystal gellir defnyddio'r eitemau sampl rhesymu fel sail i drafodaeth yn y dosbarth, ac i ddangos technegau prawf da. Mae'r rhain yn cynnwys pwysigrwydd darllen y cwestiwn yn ofalus, ble i ysgrifennu'r atebion, pwysigrwydd dangos gwaith cyfrifo i alluogi eraill i weld y rhesymu, rheoli amser yn dda a manteision gwirio atebion.

Yr un mor bwysig, gellir defnyddio'r eitemau sampl i hyrwyddo dealltwriaeth o atebion da i gwestiynau agored. Er enghraifft, gallai athrawon lungopïo ystod o atebion dienw a gofyn i'r dysgwyr weithio mewn grwpiau bach i roi'r atebion yn eu trefn o'r 'gorau' i'r 'gwaethaf', a nodi nodweddion da pob ateb gan roi rhesymau dros hynny.

• *Marcio'r eitemau sampl*

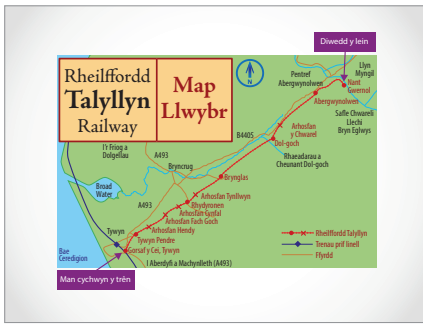
Darperir cynllun marcio, sy'n nodweddiadol o'r rhai a fydd yn cael eu defnyddio ochr yn ochr â'r profion byw. Mae'n cynnwys ystod o atebion tebygol a cheir canllawiau clir ar pryd a sut i roi credyd rhannol. Mae'r canllawiau marcio cyffredinol yn amlinellu egwyddorion marcio er mwyn hwyluso cysondeb ar draws ysgolion.

Dylid dangos y cyflwyniad i'r dysgwyr cyn gwneud cwestiwn 1

Dylid darllen y testun sydd yn y blychau ar y dde i'r dysgwyr. Gall athrawon ddefnyddio'u geiriau eu hunain, neu gynnig mwy o esboniad am y cyd-destun, os bydd angen. Serch hynny, ni ddylid rhoi help gyda'r rhifedd a gaiff ei asesu.

Sleid 1		<p>Mae Rheilffordd Talyllyn yn y Canolbarth. Fe'i hagerwyd yn 1865 i gludo llechi o'r mynyddoedd. Ychydig flynyddoedd wedyn, dechreuodd gludo teithwyr, ond yna fe gaeodd y chwarel a dirywiodd cyflwr y rheilffordd.</p>
Sleid 2		<p>Ond, yn 1951, achubwyd y Rheilffordd. Daeth grŵp o bobl at ei gilydd i'w hadfer. Talyllyn oedd y rheilffordd gyntaf yn y byd i gael ei chadw fel hyn.</p>
Sleid 3		<p>Heddiw, mae Talyllyn yn atyniad llwyddiannus i dwristiaid. Bydd pobl yn dod o bob rhan o'r wlad er mwyn teithio ar yr hen drenau drwy brydferthwch cefn gwlad.</p>

Sleid 4

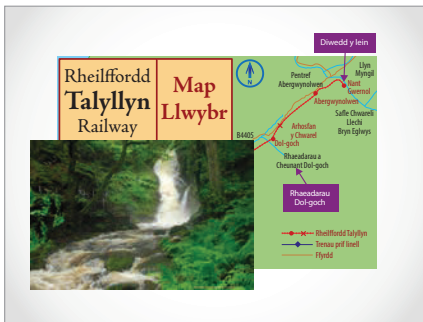

Dyma lwybr y trenau. Bydd y trenau'n dechrau yma yng Ngorsaf y Cei, Tywyn (*pwyntiwch*) ac wedyn, byddan nhw'n teithio oddeutu 12 cilometr i ben draw'r lein yn Nant Gwernol. (*Dilynwch y llwybr â'ch bys.*)

Wedyn, bydd pobl yn dod yn ôl ar hyd yr un llwybr o Nant Gwernol i Orsaf y Cei, Tywyn. (*Dilynwch y llwybr eto â'ch bys.*)

Mae sawl stop ar y ffordd. Mae pobl yn gallu ymuno â'r trê neu ddod oddi arno yn y manau hyn er mwyn iddyn nhw allu treulio amser yn gweld yr ardal. Wedyn, maen nhw'n mynd ymlaen ar eu taith, gan ddal trê hwyrach.

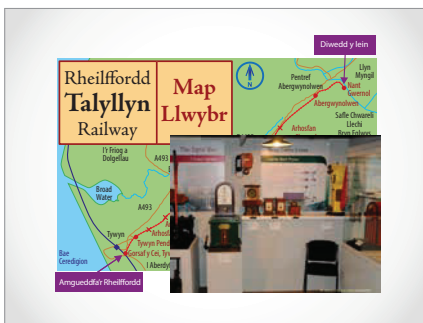
Sleid 5

Un o'r manau lle y bydd pobl yn hoffi dod oddi ar y trê yw Rhaeadr Dol-goch. Mae tair set o raedrau yno, yng nghanol harddwch y mynyddoedd.

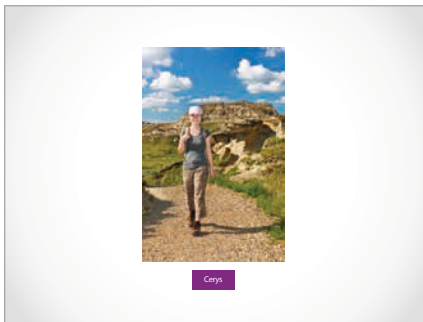
Bydd llawer o deithwyr yn mwynhau cerdded drwy'r ardal hon. Fe allan nhw ddewis ymweld â'r lle ar eu ffordd o Orsaf y Cei, Tywyn i Nant Gwernol neu ar eu ffordd yn ôl.

Sleid 6

Atyniad poblogaidd arall yw Amgueddfa'r Rheilffordd. Mae hon i'w gweld wrth y brif fynedfa yng Ngorsaf y Cei, Tywyn (*pwyntiwch at y lleoliad*).

Sleid 7

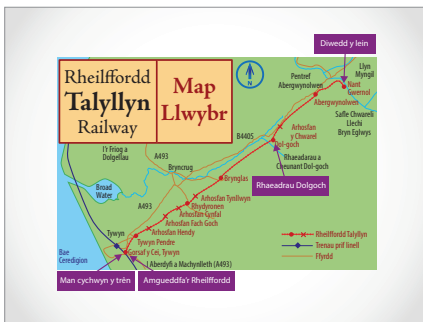

Dyma Cerys. Mae hi'n trefnu taith i Dalyllyn gyda'i ffrindiau.

Rydych chi'n mynd i'w helpu i gynllunio'u diwrnod, a sicrhau eu bod nhw'n defnyddio'u hamser yn y ffordd orau bosibl.

Fe adawaf fap o'r Rheilffordd ar y sgrin er mwyn i chi weld ble mae'r gwahanol leoedd.

Sleid 8

Mae'r holl wybodaeth sydd ei hangen arnoch chi yn eich llyfryn. Ar ôl i chi orffen, bydd cwestiynau eraill i chi eu hateb.

Cofiwch y bydd angen i chi ddefnyddio'ch cyfrifiannell i ateb rhai o'r cwestiynau, a'i bod yn bwysig iawn i chi ddangos eich gwaith bras er mwyn i rywun arall allu deall beth rydych chi'n ei wneud a pham.

1

Mae Cerys yn trefnu'r daith ar y rheilffordd.

Mae ei ffrindiau'n anfon e-bost ati i ddweud beth yr hoffent ei wneud.

Hello Cerys
 Alla'i ddim gadael y tŷ tan 10am.
 Bydd angen 40 munud arna'i i gyrraedd Gorsaf y Cei, Tywyn.
 Rydw i eisiau teithio i Nant Gwernol ac yn ôl.
 Rhys

Byddwn yn hoffi treulio cymaint o amser â phosibl yn Rhaeadr Dol-goch.
 Tara

Rydw i eisiau treulio o leiaf 30 munud yn Amgueddfa'r Rheilffordd.
 Rhaid i mi fod gartref erbyn 5.30.
 Mae angen tua 30 munud arna'i i deithio adref o Orsaf y Cei, Tywyn.
 Oddi wrth Mark

Mae Cerys yn defnyddio'r amserlen hon i gynllunio'r diwrnod.

Trenau o Orsaf y Cei, Tywyn i Nant Gwernol

Gorsaf y Cei, Tywyn	10.30	11.40	1.20	2.30	4.10
Rhaeadr Dol-goch	11.01	12.11	1.53	3.01	4.43
Nant Gwernol	11.23	12.33	2.13	3.23	5.18

Trenau o Nant Gwernol i Orsaf y Cei, Tywyn

Nant Gwernol	11.35	12.45	2.25	3.35	5.27
Rhaeadr Dol-goch	12.24	1.29	3.00	4.19	5.49
Gorsaf y Cei, Tywyn	12.55	2.00	3.45	4.50	6.20

Mae'r amgueddfa ar agor rhwng 10am a 5pm
felly fe ddylen ni fynd yno cyn inni ddal y trê.

Defnyddiwch yr amserlen i esbonio **pam** y dylen nhw ymweld â'r amgueddfa
yn gyntaf.

Nawr, paratowch gynllun ar gyfer gweddill y diwrnod.

- 2 Mae **3** lliw gwahanol i'r losin sydd yn y peiriant hwn yn: melyn, coch a glas.

Mae'r ddau efaill hyn eisiau losin ond rhaid iddyn nhw fod **yr un** lliw.

Mae pob losinen yn costio **10c**.

Beth yw'r swm mwyaf o arian y bydd angen iddynt ei wario?

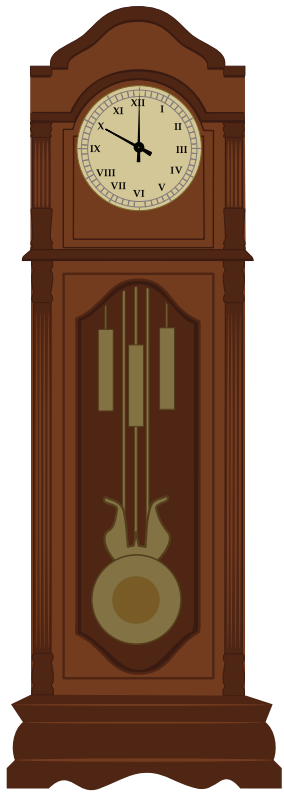
c

3

Mae'n Awst 31ain.
 Mae fy nghloc yn dangos yr amser cywir.
 Dydy hynny ddim yn digwydd yn aml iawn!

Bob dydd, mae'r cloc yn colli'r un faint o amser.

	Pan fydd hi'n 10am mewn gwirionedd, dyma'r amser mae ei gloc yn ei ddangos
Awst 31ain	10:00
Medi 1af	9:45
Medi 2il	9:30
Medi 3ydd	9:15

Pan fydd hi'n 10am mewn gwirionedd, bydd ei gloc yn dangos 10.00 eto.

Ar ba **ddyddiad** y bydd

nny'n digwydd nesaf?

4m

Deunyddiau sampl rhesymu: Canllawiau marcio

Mae'n bwysig bod y profion yn cael eu marcio'n gywir. Mae'r cwestiynau a'r atebion isod yn eich helpu i ddatblygu dealltwriaeth gyffredin o sut i farcio'n deg ac yn gyson.

- **Oes rhaid i'r dysgwyr ddefnyddio'r blychau ateb?**

Ar yr amod nad oes amwysedd, gall y dysgwyr roi eu hateb unrhyw le ar y dudalen. Os oes mwy nag un ateb rhaid marcio'r un sydd yn y blwch ateb, hyd yn oed os yw'n anghywir. Fodd bynnag, os yw'n amlwg bod ateb anghywir yn deillio o wall trawsgrifio (e.e. bod 65 wedi cael ei gopio fel 56), marciwch yr ateb sydd yn y gwaith cyfrifo.

- **Beth os bydd y dysgwyr yn dewis dull nad yw'n cael ei ddangos yn y cynllun marcio?**

Mae'r cynlluniau marcio'n dangos y dulliau mwyaf cyffredin, ond efallai y bydd dulliau eraill yn haeddu credyd – defnyddiwch eich barn proffesiynol. Mae unrhyw ddull cywir, pa mor idiosyncratig bynnag, yn dderbyniol.

- **Oes ots os bydd y dysgwr yn ysgrifennu'r ateb yn wahanol i'r hyn a ddangosir yn y cynllun marcio?**

Dylai atebion sy'n cyfateb o ran rhifau (e.e. wyth ar gyfer 8, neu dau chwarter neu 0.5 ar gyfer hanner) gael eu marcio fel atebion cywir oni fydd y cynllun marcio'n nodi'n wahanol.

- **Sut y dylwn i farcio atebion sy'n ymwneud ag arian?**

Gellir dangos arian mewn punnoedd neu geiniogau, ond os bydd sero ar goll, e.e. £4.7, dylid marcio'r ateb yn anghywir.

- **Sut y dylwn i farcio atebion sy'n ymwneud ag amser?**

Yn y byd go iawn, dangosir amseroedd mewn nifer o wahanol ffyrdd felly dylech dderbyn, er enghraifft, 02:30, 2.30, hanner awr wedi 2, ac ati. Peidiwch â derbyn 2.3 gan fod hyn yn amwys. Dylid defnyddio'r un egwyddor ar gyfer marcio cyfnodau o amser, e.e. ar gyfer dwy awr a hanner dylech dderbyn 2.5 ond nid 2.5pm.

- **Beth os bydd y dull yn anghywir ond yr ateb yn gywir?**

Oni fydd y cynllun marcio'n nodi'n wahanol, dylid marcio atebion cywir fel rhai cywir hyd yn oed os bydd y gwaith cyfrifo yn anghywir oherwydd efallai y bydd dysgwyr wedi ailddechrau heb ddangos y dull newydd a ddefnyddiwyd ganddynt.

- **Beth os bydd y dysgwr wedi dangos dealltwriaeth ond wedi camddarllen y wybodaeth sydd yn y cwestiwn?**

Ar gyfer eitem sy'n cynnwys dau farc (neu fwy), os bydd ateb anghywir yn deillio o gamddarllen gwybodaeth a roddir yn y cwestiwn ac nad yw'r cwestiwn yn haws o ganlyniad i hynny, yna tynnwch un marc yn unig. Er enghraifft, os bydd cwestiwn 2 farc yn 86 x 67 a bod y dysgwr yn cofnodi 96 x 67 ac yn rhoi 6432 fel ateb, dim ond un marc y dylid ei roi. Mewn cwestiwn sy'n cynnwys un marc, ni ellir rhoi unrhyw farciau.

- **Beth y dylwn i ei wneud am waith sydd wedi'i groesi allan?**

Gallwch farcio gwaith cyfrifo sydd wedi'i groesi allan sydd heb gael ei ddisodli gan waith cyfrifo arall os oes modd ei ddarllen.

- **Beth yw'r gwahaniaeth rhwng gwall rhifol a gwall cysyniadol?**

Gwall rhifol yw un lle y ceir llithriad, e.e. gydag 86 x 67, os bydd y dysgwr yn cyfrifo $6 \times 7 = 54$ o fewn ateb sy'n gywir fel arall. Gwall cysyniadol yw camddealltwriaeth fwy difrifol lle nad oes unrhyw farciau ar gael am y dull, er enghraifft os caiff 86 x 60 ei gofnodi fel 516 yn hytrach na 5160

Deunyddiau sampl rhesymu Blwyddyn 7: Cynllun marcio

C	Marciau	Ateb	Sylwadau
1i	1m	<p>Yn defnyddio'r amserlen i gyfiawnhau pam y dylen nhw ymweld â'r amgueddfa yn gyntaf, e.e.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dydy Rhys ddim yn gallu cyrraedd cyn 10.40 felly, bydd ganddyn nhw awr cyn y trê'n am 11.40 • Dydyn nhw ddim yn gallu dal trê'n 10.30 felly bydd ganddyn nhw dipyn o amser i aros • Dydy e ddim yn gallu cyrraedd tan 10.40 felly maen nhw'n dal y trê'n 11.40 yn lle 	<p>Derbyniwch unrhyw gyfeiriad diamwys at y trenau perthnasol, e.e. ar gyfer trê'n 11.40 o Orsaf y Cei, Tywyn, derbyniwch 'yr ail drê'n'</p> <p>Peidiwch â derbyn atebion nad ydynt yn defnyddio'r amserlen trenau, e.e.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bydd ar gau • Cael hynny o'r ffordd

C	Marciau	Ateb	Sylwadau
1ii	Opsiwn A: Yn syth i Nant Gwernol, gan aros yn Rhaeadr Dol-goch ar y ffordd yn ôl		
	1m	Gadael Gorsaf y Cei, Tywyn am 11.40 (derbyniwch hyn os yw wedi'i ddangos yn glir yn eu hateb cyntaf)	
	1m	Mynd oddi ar y trêen yn Nant Gwernol am 12.33 a dal y trêen yn ôl am 12.45	Derbyniwch ateb os nad yw 12.33 wedi'i nodi, ond rhaid dangos 12.45 yn glir
	1m	Mynd oddi ar y trêen yn Rhaeadr Dol-goch am 1.29	
	1m	Mynd yn ôl ar y trêen i barhau â'r daith am 4.19	
	1m	Cyrraedd yn ôl yng Ngorsaf y Cei, Tywyn am 4.50	
1ii	Opsiwn B: Aros yn Rhaeadr Dol-goch ar y ffordd allan		
	1m	Gadael Gorsaf y Cei, Tywyn am 11.40 (derbyniwch hyn os yw wedi'i ddangos yn glir yn eu hateb cyntaf)	
	1m	Gadael y trêen yn Rhaeadr Dol-goch am 12.11	
	1m	Mynd yn ôl ar y trêen i barhau â'r daith am 3.01	
	1m	Mynd oddi ar y trêen yn Nant Gwernol am 3.23 a'i ddal eto ar gyfer y daith yn ôl am 3.35	Derbyniwch ateb os nad yw 3.23 wedi'i nodi, ond rhaid dangos 3.45 yn glir
	1m	Cyrraedd yn ôl yng Ngorsaf y Cei, Tywyn am 4.50	

C	Marciau	Ateb	Sylwadau
2	2m	40p	
	Neu 1m	Dangos bod angen pedair losinen, e.e. <ul style="list-style-type: none"> Os yw'r tair gyntaf yn wahanol liwiau, yna rhaid i'r bedwaredd fod yn un o'r lliwiau hynny, felly bydd ganddynt bâr Melyn, Coch, Glas ac wedyn un o'r rheini eto 	
3	4m	18fed Hydref	
	Neu 3m	Yn dangos neu'n awgrymu 48 (nifer y diwrnodau) Neu Yn ateb 5ed Rhagfyr (wedi dyblu nifer y diwrnodau)	Derbyniwch ateb sy'n dweud 17eg neu 19eg Hydref gan fod hynny'n awgrymu 48
	Neu 2m	Yn dangos dull cywir o ddod o hyd i nifer y diwrnodau, e.e. <ul style="list-style-type: none"> Colli 1 awr mewn 4 diwrnod: 4×12 Neu Yn dangos neu'n awgrymu 96 (dwbl nifer y diwrnodau)	Derbyniwch ateb sy'n dweud 4ydd neu 6ed Rhagfyr gan fod hynny'n awgrymu 96
	Neu 1m	Yn grwpio 15 munud y diwrnod, e.e. <ul style="list-style-type: none"> Yn colli 1 awr mewn 4 diwrnod Neu Yn dangos dull cywir o ddod o hyd i ddwbl nifer y diwrnodau, e.e. <ul style="list-style-type: none"> 4×24 	

Diolchiadau

Defnyddir delweddau Talylyn gyda chaniatâd caredig Rheilffordd Talylyn.
Mae rhagor o wybodaeth i'w gweld yn www.talylyn.co.uk